

NGAAHI FO'I HINA 'O E 'OFÁ

Isabela Q., ta'u 10, Vāhenga Puēnosi 'Ailesi, 'Āsenitiná

Nā'á ku tokoni 'i ha ngāue 'i he Nakó ke ngaahi ha "ngaahi fo'i hina 'o e 'ofá," 'a ia ko ha ngaahi fo'i hina pelesitiki 'oku fakafonu 'aki ha 'ū me'a pelesitiki 'oku faka'aonga'i tu'o taha pē. Ko ha ngaahi me'a 'eni 'oku faka'aonga'i tu'o taha pea laku leva, 'o hangē ko e 'ū milemila pelesitiki. Na'e ngaahi 'e he fāmili takitaha ha ngaahi fo'i hina 'o e 'ofá 'o 'ave ia ki he 'apiakó. Na'e 'ave leva 'a e ngaahi fo'i hiná ki ha kautaha na'a

nau liliu ia ko e piliki pelesitiki. 'E lava ke faka'aonga'i 'a e piliki ko 'eni ke langa 'aki ha 'ū sea ki tu'a mo ha ngaahi fale ma'a e kakai faingata'a'ia.

Na'a ku fakatokanga'i 'oku lahi ha ngaahi me'a pelesitiki 'oku faka'aonga'i faka'aho 'e hoku fāmili, 'a ia ko ha palopalema lahi ia ki he 'ātakea'i. Na'a ku loto ke u kamata tokanga'i lelei 'a e 'ātakea'i. Ka he 'ikai ke u lava 'o fakahoko toko taha ia. Ko ia

Ko e hā 'a e me'a 'okú ke fai ke tokoni ke tokanga'i lelei 'a e māmani na'e fakatupu 'e he Tamai Hēvaní mo Sísū Kalaisi ma'atautolú?

na'a ku fakakaukau ke kole ki he kāingalotú ke nau tokoni mai. Na'a ku talanoa mo 'eku kau takí mo e pīsope 'o e uōfí. Na'a ne kole mai ke u talanoa fekau'aki mo e ngāue ni 'i ha fakataha. Na'e tokolahi ha kakai na'a nau kau mai ki he ngāue ni. Hili ha ngaahi māhina si'i, na'a mau lava ke tānaki ha ngaahi fo'i hina 'o e 'ofá 'e 100 tupu!

'Oku kei hokohoko atu pē 'a e ngāue 'i he 'ahó ni. 'I he taimi 'oku ou tānaki ai 'a e ngaahi fo'i hiná 'o lahi, 'oku ou 'alu mo hoku fāmili mo e ngaahi kaungāme'a Palaimeli ki he feitu'u 'oku 'ave 'o tuku ki ai. 'Oku mau tuku ai 'a e ngaahi fo'i hiná ke ngaahi mei ai ha 'ū naunau langa.

'Oku ou sai'ia 'i he ngāue ko 'eni. 'Okú ne 'ai ke u ongo'i te u lava mo'oni 'o tokoni ki he māmani ko 'eni na'e fakatupu 'e he 'Otuá ma'atautolú. 'Oku tokoni ia ke u mahu'inga'ia mo faka'apa'apa'i 'a natula mo e fanga monumanú. Ko e founa 'e taha 'e lava ke u muimui ai ki he Fakamo'u'i ko hono tokanga'i lelei 'o natula. 'Oku ou sai'ia foki ai he ko ha founa ia ke tokoni'i ai 'a e ni'ihi kehé.

Ko e taimi 'e ni'ihi 'oku faingata'a ke ma'u ha taimi ke ngaahi ai 'a e ngaahi fo'i hina 'o e 'ofá. Ka 'oku ou ongo'i te tau lava 'o liliu pea fili ke fai ha fanga ki'i ngāue iiki mo lelei faka'aho. Na'a ku ako foki 'o 'ilo ko hono fai ha ngāue "lahi" te tau fiema'u e tokoni 'a e ni'ihi kehé. Te tau lava 'o tākiekina 'a e ni'ihi kehé mo tokoni'i ke nau kau 'i he liliú. 'Oku ou tui ko ha konga mahu'inga 'eni 'o e ongoongolelei 'o Sísū Kalaisi: ke liliu, tokoni'i 'a e ni'ihi kehé, pea fai ha ngāue lelei 'i he māmani. ●

'O TI FAKATĀTĀ YA SIMINI BLOKĒR

Fo'i Hina Fafanga Manupuna

Faka'aonga'i ha nge'esi hina pelesitiki ke ngaahi ha me'a fafanga manupuna!

1. Fufulu ha fo'i **hina pelesitiki** pea to'o hono kofukofú. Pea tuku leva ke mōmoa.
2. Kole ki ha taha lahi ke ne fakaava ha fo'i ava si'isi'i 'e ua 'i he takele 'o e fo'i hiná. Fusi'i ha fo'i **afó** 'i he ongo fo'i avá pea ha'i fakapona fuopotopoto ia.
3. Fakaava ha ongo fo'i ava iiki 'i he ongo tafa'aki fakatou'osi 'o e fo'i hiná 'o ofi ki he tāpuní. Fakahū atu ha **va'akau** 'i he fo'i avá ke 'i ai ha feitu'u ke tu'u ai 'a e fanga manupuná.
4. Kosi ha fo'i ava [slit] 'inisi 'e 2 (senitimita 'e 5) 'i 'olunga 'i he va'akau takitaha. Ko e feitu'u 'eni 'e ma'u ai 'e he fanga manupuná 'a e tenga'i 'akaú!
5. Puke'i 'aki ho louhi'i nimá 'a e ongo fo'i avá pea 'ai ha taha ke ne lingi 'a e **tenga'i 'akau ma'a e manupuná** ki he fo'i hiná mei 'olunga.
6. Fakama'u 'a e tāpuní 'o e fo'i hiná pea fulihi fakalelei ia. Faka'aonga'i 'a e fo'i afó ke nono'o 'aki 'a e me'a fafangá ki ha va'a 'o ha fu'u 'akau.